

Daerom wildick wel dat ghi een exempel ghehoort hadt van sinte A[n]asthasia, de welcke in eenen kerckere geleyt wort ende van God daer uut wederom verlost, haer condeghende dat Hise daer uut verlost om deswille dat si Sijn eyghen lieden verlost hadde, dat waren de ghevanghene, want haer ghewoente was, waer si ghevanghenen wiste die voer schult² oft doer haet ende nijt gevanghen waren, die loste si met haer eyghen goet ende handen,³ daerom God haer twevout beghaefde. Ons lieve Heere seyt oock bisondere⁴ in Sinen evangelio dat Hi der gheender ontfermen wilt die de ghevanghenen gevisiteert⁵ hebben als den Dach des Oerdeels⁶ comen sal, in welcken daghe iegelijc reden⁷ sal moeten gheven van alle sinen wercken. Daer ick leyder duchte dat onser vele sijn selen die seer weinich goeder antwoerden selen weten te geven.

Daerom, lieve dochteren, gedinct des in deser tijt als een goede coninghinne van Vranckerijcke dede, gheheeten Aragonne.⁸ Dese besocht oock de arme inden ghevanckenessen. De arme weesen onderhiel si, ende die siecken besocht si so begheerlijck dat si haer ten lesten beduchte dat si [dat]⁹ niet gheheelijcken na haren wille en soude mogen volbringen. Midts den welcken si alle tijtelijcke eere beghaf ende ginck te Parijs¹⁰ in een cloester om datsi God des te

1. [Eckrich] fol. 46b: .iiij.^{xxv}.

2. [Eckrich] fol. 46c: et la ou elle savoit que aucun y estoit mis a tort, par envie ou par aucune debte — [Furter 1513] fol. H2r: wo sy gefangen wüßte die vmb schulden Oder durch nyd vnd haß gefangen woren /

3. [Eckrich] fol. 46c: elle y mist tant du sien et de sa peine que il fut delivré — [Furter 1513] fol. H2r: lo^eßte sy sy dar vß mit jrem eygnen gütt / vnd selbs handen /

4. bisondere: nadrukkelijk

5. *Matthaeus* 25, 39.

6. https://nl.wikipedia.org/wiki/Dag_des_oordeels

7. reden: rekening en verantwoording

8. https://fr.wikipedia.org/wiki/Radegonde_de_Poitiers

9. Ontbreekt in [Vander Noot 1515] — [Eckrich] fol. 46c: Et au fort quant elle vid que elle n'y pouvoit entendre a sa voulenté pour doubte de desobeir a son seigneur — [Furter 1513] fol. H2v: so geflissenlich / das sy zü letst beducht so^ellichs nit gentzlich nach jren willen volbringen mo^echte / jrs herrn vnd ouch der welt halb /

10. [Eckrich] fol. 46c: et s'enfouy en tapinage de Paris jusques a Poitiers, et la se rendi en

volcoemelijcker dienen soude sonder eenighe sorchfuldichey, ¹¹
daerom God de heere veel wonderlijcke teeken en doer haer dede.
Bisondere ¹² in haer cloostre stont [n3v] eenen dorren, verdroochden
boom, die inden clostere veel schaduwen ghaf, welcken boom doer
haer ghebet ¹³ scoon groyende groen wort, dat nochtans teghen der
natueren was. Ende veel ander tekenen heeft God zedert doer haer
ghedaen.

Daer om eest goet God lief hebben ghelijc ghi van dese voernoemde
vrouwen ghehoort hebt, die van God so groten wederlooninghe
ontfanghen hebben.

l'abbaye — [Furter 1513] fol. H2v: vnnd gieng zu Paryß in eyn kloster vff das sy nach jrem
willen / gott dest genügsamer dienen mochte /

11. [Eckrich] fol. 46c: sans crainte de nulli — [Furter 1513] fol. H2v: on mengclicks
forcht /

12. Bisondere in haer cloostre stont: Zo stond er in haer klooster

13. [Furter 1513] fol. H2v: so ein grosse fründin gotz was sy / vnnd durch jr gebett der
selbe boum grüne loüber tragen ward /

mi oft minen dienaers diensc doet/ den willich hō
dertfout loonen Daerom wildick wel dat ghi een
erempel ghehoort hadt van sinte auasthasia. De
welcke in eenen kerchere gelept wort ende vā god
daer wt wederom verlost/ haer condeghende dat
hise daer wt verlostte ou deswille dat si sijn epghe
lieden verlost hadde/ dat waren de gheuanghene
Want haer ghewoente was/waer si gheuanghe
nen wiste/die voer schult/oft doer haet ende nijt ge
uanghen waren/die loste si met haer epghen goet
ende handen/daerom god haer twevout beghaef
de. Ons lieue heere seyt oock/bifondere in sinen e
uangelio/dat hi der gheender ontfermen wilt/die
de gheuanghenen geuisteert hebben/ als dē dach
des oerdeels comen sal. In welchen daghe iegelijc
reden sal moeten gheuen van alle sinen wercken.
Daer ick leyder duchte dat onser vele sijn selen die
seer weinich goeder antwoerden selen weten te ge
uen Daerom lieue dochteren/ gedinct des in deser
tijt/als een goede coninghinne van vranckerijche
dede/gheheeren aragonne Dese besocht oock de ar
me inden gheuanckenessen/de arme weesen o der
hiel si/ende die siecken besocht si so begheerlijck/dz
si haer ten lesten beduchte dat si niet gheheelijckē
na haren wille en soude mogē volbringē. Nidts
den welchen si alle tijtelijche eere beghal en ginckte
te parijs in een cloester/om dat si god des te volcoe
melijcker dienen soude sonder eenighe sochfuldic
heyt Daerom god de heere veel wonderlijcke tee
henē doer haer dede. Sifonde in haer cloestre scōt

eenen doeren verdoochden boom/die inden doctere
re veel schaduwen ghat/welcken boom doer haer
ghebet soon gropende groen wort/dat nochtans
teghen der natueren was/ende veel ander tekene
heeft god zedert doer haer ghedaen. Daer om eese
goet god lief hebben ghelijc ghi van dese voernoede
de vrouwen ghehoort hebt/die van god so groten
wederlooninghe ontfanghen hebben

Simpsons vadere ende moeder waren inde
houwelijcken staet twee goede duechdelijche
menschen Als dat hem god doer hen ghebet eenē
inghel sant/die tot hen seide dat si eenē sone hebbē
souden den stercksten man die noyt was/ende doer
sijn sterckheyt soude de wet gods beter nit worden
Als dat hoorden begheerden si den ingel noch ees
te siene ende dat hi selck woert noch eens segghen
wilde De welke wederom verdoonde/ende seide
hen dat si abstinētie doen souden ende vasten en
hen hoeden van ghullicheyt/bilonder op ontame
lijcken tiden ende daer met vervour hi. Si deden
dat ghebot des ingels/ende vercreghen oock soda
nighen kint Daerom es die een goet exempel/dat
de ghene die onsen heere iet bidden selen of vā hē
begheren/vasten selen/ende hare lichaem abstinē
tie doen/want biechten ende vasten die menschen
bede teghen god grootelijck vorderende es. Selijc
hen de inghel seide/dat si hen wachten souden vā
te veel eten en drincken/bilondere op onbehoorlijc
ke tiden Desghelijcke selen hen man ende wijf ooc
wachten vā te veel eten ende drincken Wat daer

S Ampsons vadere ende moeder waren inden houwelijcken staet twee goede, duechdelijcke menschen, ² als dat hem God doer hen ghebet eenen inghel sant, die tot hen seyde datsi eenen sone hebben souden, den stercken man die noyt was, ende doer sijn stercheyt soude de Wet Gods bescermt worden. ³ Als [si] ⁴ dat hoorden, begheerden si den ingel noch eens te siene ende dat hi selck woert noch eens segghen wilde. De welcke [hem] ⁵ wederom verdoonde ende seyde hen dat si abstinencie doen souden ende vasten ende hen hoeden van ghulsicheyt, bisonder op ontamelijcken tiden, ⁶ ende daer met vervour hi. Si deden dat ghebot des ingels ende vercreghen oock sodanighen kint. ⁷

Daerom es dit een goet exempel dat de ghene die onsen Heere iet bidden selen oft van Hem begheren, vasten selen ende haren lichaem abstinencie doen, want biechten ende vasten dis menschen bede teghen God grootelijck vorderende es. Gelijc hen de inghel seyde dat si hen wachten souden van te veel eten en[de] drincken, bisondere op onbehoorlijcke tiden. Desghelijcke selen hen man ende wijf ooc wachten van te veel eten ende drincken, want dair [n4r] doer valtmen inde seven dootsonde[n]. ⁸

1. [Eckrich] fol. 46d: .iiij.^{xx}vj.

2. [Eckrich] fol. 46d: qui estoient saintes gens en leur mariage, mais nulz enfens ne pouvoient avoir.

3. [Eckrich] fol. 46d: le plus fort homme qui oncques fust et debatroit et exsauceroit par sa force la loy de Dieu. — [Furter 1513] fol. H2v: den sterckesten man / der ye gewesen were / vnd dar durch syn stercke die gesatzt gottes erstriten wurde /

4. Ontbreekt in [Vander Noot 1515]

5. Ontbreekt in [Vander Noot 1515]

6. ontamelijcken tiden: geboden vasten- en onthoudingsdagen [?]

7. [Eckrich] fol. 47a: qui maintint moult bien la loy de Dieu contre les paians, et en fist moult d'occisions et moult de grant merveilles si comme Dieu le soustenoit. Car il desconfisoit par son corps trois milles personnes. — [Furter 1513] fol. H2v: Das die gesatzt vesteklichen hanthabte / wider die heiden / vnd groß blütvergiessen vnd volbrachte / Dann er macht syglos durch sinen einigen lib veirtusent man /

8. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofdzonde>

Als ghi dat volcomelijcker hooren moecht inden boeck uwer broeders.⁹ Dat seyt hoe eens een heremijt¹⁰ te veele eten ende droncken drincken voer de minste sonde achte, daer doer als hi droncken was in die ander sonden viel ende waende de minste gecosen te hebben. Daerof spreect Salomon inden boeck sijndere leeringhen, segghende dat droeven¹¹ wijn de oogen root maect ende tghesichte vercranct. Hi verdooft dat hooren ende verstoppt de nieren. Hi maket daensicht rimpelende ende [de hande]¹² root zitterende. Dat goet bloet verderft hi ende hindert den aderen. De sinnen ende die memorie vermindert hi ende vordert den lichaem ter doot. Voertmeer seyt hi oock: welcke vrouwe die droncken drinct, mach qualijck goet sijn die longhe.¹³ Si en heeft God noch haer ghebueren oock niet lief, des doch beter ware datsi dieverie oft ander beverlekinghen aen haer hadde.

Daer om, mijn lieve dochtren, wacht u vander sonden des over etens ende over drinckens. Eens des daechs eten es een heylich leven, tweewerf eten menschelijck, ende dicwijls eten beestelijck. Ende alle dinck gheschiet alleen uut die oeffeninghen ende ghewoenten als dat hem die mensche in der joncheyt ghewoen maect, can hy qualijck inder outheyt af ghebreke[n]. Daerom en eest anders nyet dan dye wylt,¹⁴ dye doet ende laet. Daer om sal men beweghynghe nemen bi desen inghele ende der woerdden die hi tot Sampsons vader ende moeder sprack. Maer die woerden en ghelijcten den woerden niet die de ingel tot Zacharias sprac, [n4v] want hi seyde sijnder huysvrouwen dat si eenen sone draghen soude ende baren die wijn noch bier dri[n]cken en soude,¹⁵ ende soude Johannes heeten. Mair Sampson en

9. boeck uwer broeders: het boek dat de Chevalier de La Tour Landry voor zijn zonen geschreven heeft.

10. *Dit es die historie ende leven vanden beilyghen heremijt sint Jan van Beverley.* Thomas vander Noot, Brussel [1512]. USTC 436847.

11. droeven: troebele (zware)

12. [Eckrich] 47a: et fait les mains trembler — [Furter 1513] fol. H2v: vnd rot zytterende hend /

13. [Eckrich] fol. 47b: Dont Salemon dit que de vint femmes une qui seroit yvroigne ne pourroit pas estre preudefemme au long aler — [Furter 1513] fol. H2v: fürbas sagt er ouch welke frow truncken werd mo^cge hart fromm syn die lenge

14. [Eckrich] fol. 47b: et pour ce ne chiet que en vostre volenté a y mettre remede a heure. — [Furter 1513] fol. H3r: Darumb es anders nichtz dann der will der thût vnd lasset /

15. *Lucas* 1, 15.

ghelijcte dien niet, want hi was gheboren om dat hi den Wet metten sweerde soude bescermen teghen de heydenen. Ende sint Jan was gheoerdineert een spieghel der reynicheyt te sine ende een afbrekinghe der jueghet.¹⁶

Hier met willic van dese materie swighen ende een andere exempel segghen.

16. [Eckrich] fol. 47b: et Saint Jehan fut establi pour [47c] preschier et estre mirouer de chasteté, de jeunes et de abstinences, et de vestir la haire, et mirouer de toute sainte vie.
— [Furter 1513] fol. H3r: So was sant Johannes geordnet ein spiegel ze syn der reinikeit / vnd des abbruchs der jugent / — jueghet: bedoeld is: vasten

doet valmen inde leuen dootsonden. Als ghi dat
volcomelijker hooren moecht inden boeck uwer
broeders. Dat seyt hoe eens een here nijt te veel
eten ende droncken drincken/voer de minste sonde
achte daer doer als hi droncken was in die ander
sonden viel ende waende de minste gesofen te heb-
ben Daer af spreect salomon inden boeck sijndere
leeringhen/segghende Dat droeuen wijn de oogē
root maect ende tghelichte vercrant Hi verdooft
dat hooren ende verstoppt de nieren Hi maket daē
sicht rimpelende ende root zitteren Dat goet bloet
verderft hi ende hindert den aderen De sinnen en
die memorie vermindert hi ende vordert den lich-
aem ter doot Doer meer seyt hi oock/welche vrou-
we die droncken drinck mach qualijck goet sijn die
longhe/si en heeft god noch haer ghebueren oock
niet lief/des doch beter ware dat si die uerie oft and
beulekinghen aen haer hadde Daer om mijn lie-
ue dochteren/wacht u vand sonde des ouer etes en
ouer drinckes Es des daechs etē es eē heyligh leuē
Tweewert eten/menschelijck. Ende dicwils eten
beestelijck Ende alle dinck gheschiet alleen wt die
oeffeninghen ende ghewoenten. Als dat hem die
mensche in der ioncheit ghewoen maecht/can hy
qualijck inder outheyt af ghebreken Daerom en
eest anders nyet dan dpe wylt dpe doet ende laet.
Daer om sal men beweghynghe nemen bi desen
singhele/ende der woerdden die hi tot sampsoes va-
der ende moeder sprack Naer die woerde en ghe-
lijcē dē woerde n; die de ingel tot zacharias sprac

Want hi seide snyder hups vrouwen/ dat si eenen
sone draghen soude ende baren/ die wijn noch bier
driucken en soude/ en soude iohannes heere Maie
sanson en ghelijc dien niet/ want hi was ghe-
boren om dat hi den wet metten sweerde soude be-
scermen/ teghen de heydenen. Ende sint ian was
gheoerdineert een spiegel der repnicheyt te sine/
ende een afbrekinghe der uegheit Hier met willic
van dese materie swighen ende een andere exem-
pel segghen

DEt was op een tijt ee seer goede vrouwe die
een dochtere hadde/ gheheten delbora Welc-
ke si ter scolen stelde/ duecht ende wijsheyt te leeren
Dese dochtere leerde so wel dat si de scriftuerē seer
wel verstont Ende seide een so heplighen leuen dz
haer de verholentheyt gods gheopenbaert worde
Dat daer doer veel liede des conincric haer qua-
men raets vraghen van diuerschen grooten sake
Maer haer man was een quaet boos mensce die
si oock doer goede leeringhen van snyder quaet-
heyt brachte/ ende maecten rechteverdich en vrees-
sam teghen sijn volck Daerom es dit een goet exē-
pele/ datmen de dochteren sal de gescriften doe lee-
ren want si daer dore hen behouidenesse te badt be-
hinnen moghen/ desghelijck oock goet ende quaet
Als de voernoemde delbora dede. Ende oock sinte
katherine/ die doer haer leeringhe ende vasticheit
haers gheloofs/ doer hulpe esheplichs gheest te bo-
uen ginck ende verwan vjstich de geleerste mees-
te meesters die in alle blant van griecken waren/